

Etcetera: Kan je dan zeggen dat dans voor jou een manier is waarop je lichaam zichzelf uitdrukt, gewoon zoals het is?

Schellekens: Niet zomaar, er is ook oefening en techniek nodig. Volgens mij is het verschil dat je in ballet naar jezelf moet kijken van buiten uit, terwijl hedendaagse dans je verplicht te vertrekken van wat in jezelf zit. In het begin moest ik echt de gordijnen voor de spiegel sluiten: ik kon niet meer naar mezelf kijken toen ik leerde hoe ik mijn gewicht moest gebruiken. Ik had altijd geleerd in de spiegel te kijken, van buiten af kijken hoe ik bezig was.

Sunal: Ik moet zeggen dat sinds ik modern – niet hedendaags – gedanst heb, ik mijn spieren en mijn gewicht veel meer gevonden heb. In die zin denk ik dat er een connectie is tussen klassiek en modern. Je moet het ene niet kunnen om het andere te doen, maar het helpt wanneer je ervaring hebt met allebei. Balletdansers die enkel een Russische training achter de rug hebben, voeren wel de juiste stappen uit, maar het ziet er helemaal niet goed uit. Ze vragen zich niet af of hun gewicht juist is, of ze zich wel goed voelen bij wat ze doen. Eens je ervaring hebt met moderne dans, weet je hoe je je op jezelf kunt concentreren. De dag dat je niet meer alleen in de spiegel kijkt, maar je ook afvraagt hoe je je voelt, ben je een hele stap vooruit.

Carrizo: Ik denk dat de breuk niet zozeer om de techniek draait, maar wel om het feit dat hedendaagse dans veel individualistischer is, alles draait meer om jezelf als persoon. De klassieke basis is er natuurlijk wel, en je gebruikt ze op dezelfde manier als die waarop je de taal gebruikt die je je als kind hebt eigen gemaakt. De breuk tussen klassiek en hedendaags doet zich vooral voor op persoonlijk vlak. Ik werk bij Les Ballets C. de la B. met mensen die geen klassieke scholing hebben, en je merkt dat die op zoek gaan naar dat klassieke vocabularium om een code, een houvast te hebben.

Choreografie 1

Etcetera: Het feit dat hedendaagse dans van binnenuit komt, en klassieke dans een code is die je van buitenuit wordt opgelegd, heeft allicht implicaties voor het creëren van een choreografie.

Schellekens: Dat is voor iedereen verschillend, maar voor mij is het iets dat in mijn hoofd zit: een beeld, een gevoel of een atmosfeer, iets wat ik niet kan verwoorden. Dat inspireert me om beweging te creëren. Klassieke dans is een vocabularium. Het heeft wel variaties, maar start hoofdzakelijk vanuit bepaalde poses. Hedendaagse dans ontstaat niet uit bestaande stappen (*plié, pas-de-bourré, ...*), maar uit bepaalde kwaliteiten: energie, gewicht, impuls.

Sunal: Ik begrijp wat je bedoelt, en de les

ontstaat voor een stuk inderdaad vanuit vooropgestelde poses. Maar dat is niet het geval wanneer ik met een bepaalde rol moet omgaan, neem nu *De Notenkraker*. Velen denken: 'De Notenkraker werd voor het eerst opgevoerd in 1890, en nu gaan zij het nog een keer overdoen.' Zo wil ik helemaal niet werken. Ik vraag me in eerste instantie af wat ik vandaag nog met die rol kan aanvangen. Ik vertrek vanuit een idee, en breng de stappen die ik geleerd heb vanuit die idee.

Schellekens: Ik stem ermee in dat je jezelf ook in klassiek ballet in de dans moet terugvinden en er iets van je persoonlijkheid moet insteken, maar er is toch een verschil tussen de klassieke danser die vertrekt van een bestaand vocabularium, en een hedendaags stuk waar je volledig je eigen weg moet vinden.

Sunal: Wanneer we repertoire dansen, is de choreografie er natuurlijk al. Maar soms zijn er ook choreografieën die voor onze groep gemaakt zijn, en die vind ik veel interessanter om mee om te gaan.

Schellekens: Maar in mijn idee blijven het gewoon stappen die aan elkaar gelinkt zijn.

Sunal: Dat is niet waar. Wanneer er gastchoreografen komen, beginnen zij met te zeggen: 'doe iets dat uitdrukking geeft aan het gevoel dat je hebt bij de muziek'.

De Vlieghe: Dat kan, maar jullie zijn zo esthetisch getraind dat wat je ook doet van zo'n niveau zal zijn dat de choreograaf altijd zal moeten zeggen dat het goed is.

Denvers: Je gebruikt alweer de term 'goed'. Ik ga helemaal niet akkoord met dat woord. Het gaat niet om een goede, maar om een juiste stap. Ik vecht er als pedagoog al mijn hele leven voor om de dansers te laten verstaan dat, hoe goed ze een stap ook uitvoeren, de stap op zichzelf niets, maar dan ook niets betekent. Als je een balletpose uitvoert als elke andere beweging, wordt het heel vervelend. En waarom is klassiek ballet zo vervelend? Omdat een 'goede' beweging heel oninteressant is. Een organische beweging is veel interessanter. Dat is nu net het probleem met de meeste klassieke gezelschappen. Ze hechten er geen belang aan of de beweging juist wordt uitgevoerd, maar zien er alleen op toe dat ze 'goed' wordt uitgevoerd.

Schellekens: Hoe komt dat dan?

Denvers: Ik denk dat je met de leeftijd een afstand tot jezelf creëert. Je bent altijd maar met dat spiegelbeeld bezig. Een balletdanser vraagt zich voortdurend af: "Hoe kijken andere mensen naar mij?" Een moderne danser vraagt zich veel meer af hoe hij zich voelt, en trekt er zich minder van aan als het publiek er niet van houdt: hij doet wat hij wil doen. Een klassieke danser geeft veel meer aandacht aan het feit of

het er goed uitziet, dan of de beweging die hij uitvoert wel als authentiek aanvoelt. Elke gecodeerde beweging is vervelend en wordt pas interessant als de beweging bewust wordt uitgevoerd. Wij proberen in het gezelschap aan moderne en klassieke dans dezelfde waarde te geven. Ik praat echt elke dag op mijn dansers in om ze niet op te voeden als vervelende en afschuwelijke klassieke dansers die enkel met zichzelf bezig zijn.

Kaviaar

De Vlieghe: Maar ballet blijft door het publiek behandeld worden als kaviaar. Je kunt het enkel gaan bekijken in prestigieuze gebouwen.

Schellekens: En het is ook heel duur om naar ballet te gaan kijken.

Denvers: Ja, maar je hebt natuurlijk een hele grote scène nodig als tweeënvijftig dansers moeten kunnen bewegen. Het prestige en dat conservatieve is ook de schuld van de theaterdirecteurs. Ik geef zowel klassiek, modern als hedendaags repertoire. Maar het Koninklijk Ballet van Vlaanderen blijft bijna enkel bekend om zijn grote, traditionele balletten. Ik moet die theaterdirecteurs echt smeken om ook het moderne en hedendaagse aan bod te laten komen. De klassieke balletten die ik geef, reduceer ik van drie uren naar anderhalf uur, en ik steek er een hedendaagse dynamiek in. Anders zijn ze heel vervelend. Ik vind het hedendaagse aspect van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen het interessantst. Maar we krijgen de kans niet. Iedereen zegt: 'We moeten duizend frank betalen, dus zien we liever *De Notenkraker*.' Ik heb fantastische stukken van Amerikaanse choreografen die hoop en al tien keer worden opgevoerd. De klassieke voorstellingen moeten er wel in blijven, want anders kunnen we het hoofd niet boven water houden.

Etcetera: Je moet wel specifïeren dat ook de hedendaagse choreografieën die het Koninklijk Ballet van Vlaanderen brengt, in een academische context te situeren zijn. En wat dat prestige betreft: misschien willen jullie dat prestigieuze etiket niet opgeplakt krijgen, maar jullie krijgen wel een grote hap uit de subsidiepot.

Denvers: Ik wil niet zeggen dat er geen enkel prestige mee gepaard gaat, maar ik vind dat het klassieke ballet over het paard getild wordt. Het heeft een soort aura. Wat het academische betreft maak ik natuurlijk een onderscheid: je hebt klassiek hedendaags ballet enerzijds en de echte hedendaagse dans van hedendaagse choreografen anderzijds. De reden waarom ik geen echt hedendaagse lessen wil, is dat die dimensie al bestaat in België. Ik vind die hedendaagse choreografen fantastische mensen, maar ze horen niet thuis in de context van